

Rom 3, 4

4: Langt derifra! La det stå fast at Gud er sannferdig, men hvert menneske er en løgner! Som det står skrevet: For at du må kjennes rettferdig i dine ord og vinne når du fører din sak.

Ordene Langt derifra! som apostelen ofte bruker, er et sterkt uttrykk. Det er noe han avviser, og det ligger avsky i hans avvisning. Det han vil si er at det ligger noe ugudelig, noe som krenker Guds hellige vesen, bare i det å sette spørsmålstegn ved om Gud ikke skulle være fullkommen trofast. Nei, tilføyer han: La det stå fast at Gud er sannferdig, men hvert menneske er en løgner. Gud er sannferdig i alle sine ord, løfter og advarsler. Og hvert menneske er en løgner, som bryter Guds pakt, fulle av falskhet og hykleri (Sal 62: 10, 116: 11). Det er alltid i sin trofasthet han kaller menneskene, og tar dem inn i sin pakt. Men om denne hans nåde fører til et økt ansvar, og til slutt resulterer i en hardere dom over mennesket, så har det bare sin grunn i mennesket selv, dets falskhet, vantro og motstand mot nåden. Hadde bare ikke jødene i sin vantro misbrukt sine fortrinn, nådemidlene, til kjødelig sikkerhet, så hadde disse fått føre dem til frelse. Når alle deres fortrinn ble snudd til ulykke, så måtte det bare tilskrives deres egen vantro og falskhet innfor Herren.

Som det står skrevet: For at du må kjennes rettferdig i dine ord og vinne når du fører din sak. Det er stor dybde i det språket han nå anvender. Det han dypest sett tenker på, er ikke lett å forstå. Men apostelen sier: "som det står skrevet", og henter Skriftens ord fra Sal 51: 6, der David etter at Natan har oppsøkt ham, kom i dyp anger og ber Gud om tilgivelse for hans store synder mot Uria og hans hustru (2Sam 12). Da forkynte profeten ham ikke bare syndenes forlatelse, men også de straffedommene som skulle komme over ham og hans hus. Sal 51: 6 har en da forstått slik: Budskapet er at David ville erkjenne det rettmessige i Guds advarsler og dommer over ham. Derfor sier han: "Mot deg alene har jeg syndet, det som er ondt i dine øyne har jeg gjort - for at du skal være rettferdig når du taler", osv. Det vil si: Du har all grunn til å avsi de dommer du har forkynt meg. I sannhet har jeg syndet så alvorlig. De ord som din profet har båret fram til meg, er sanne og rettferdige i ett og alt. Og så føyer han til: "være ren når du dømmer". Gud dømte, eller straffet David når han utførte disse dommene på ham og hans hus. Og David erkjente Guds rettferdighet gjennom dette, ved at han mottok den straff som dommen innebar, i ydmykhet og ærbødighet for Gud.

Ved sin bekjennelse erkjente David at Guds straffedommer, som Gud nå slo ham med, ikke stod i strid med de løftene han tidligere hadde gitt ham. Med dette har en forstått at apostelen vil minne jødene om at de burde erkjenne at Guds dommer var like rettferdige, når han handlet med dem på grunn av deres vantro og deres synder, som når han handlet med kong David. Ettersom nådeløftene forutsatte at de levde i tro og lydighet, så måtte de erkjenne at vantro og synd måtte påføre dem straff. Også denne forklaringen kan være god. Og det bør gi oss den lærdom at når Gud enten hjemsøker oss med straff og plager, eller om det er i Ordet og samvittigheten han anklager oss og minner oss om all den godhet han har vist oss, og all vår store utakknemlighet og synd, - så bør vi kjenne og erkjenne Guds rettferdighet i dette. Likeså at vi har vært troløse mot ham, og derfor vel

fortjener hans straffedom. Det var også uten tvil noe slikt apostelen ville legge jødene på hjertet. Gud hadde jo utgytt all sin nåde over dem, men de hadde bare gjengjeldt ham med synd og vantro.

Men andre har ment at disse ordene av David, som er sitert fra Sal 51: 6, først og fremst fokuserer på det han selv sier like foran. I sin sammenheng lyder jo verset slik: "Mot deg alene har jeg syndet, det som er ondt i dine øyne, har jeg gjort - for at du skal være rettferdig når du taler, være ren når du dømmer". Man har ment at det budskap dette verset av David først og fremst vil minne oss om, er følgende: De harde hjertene, som ikke har latt seg sønderknuse, vil ikke godta alt Guds ord, men går i rette med Gud, diskuterer og tilpasser det han gjør og taler. Dette betyr dypest sett, at den stakkars sjelen dermed setter seg opp imot det Gud har talt, først og fremst om vår syndige og fortapte tilstand. Jødene kunne ikke innse at de var syndere og lovbrytere innfor Gud. De ville ikke ydmyke seg innfor ham, men anså seg som rettferdige. Det var bakgrunnen for deres ubotferdighet. Dermed gjorde de også Gud til en løgner, ettersom Guds ord sier alle mennesker er syndere.

Nå var det jo akkurat denne læren apostelen også ville gå nærmere inn på i dette kapitlet. Dermed har man forstått apostelens henvisning til Davids ord slik: David erkjenner overfor Gud at det er mot ham han har syndet og gjort det som var ondt i Guds øyne. Men han tilføyer, som en ytterligere erkjennelse, at hans store synder dermed også har bekreftet sannheten i Guds ord om hvordan alle mennesker er syndere. Han sier: Jeg har syndet og gjort det som er ondt - for at du skal være rettferdig når du taler, være ren når du dømmer. Ikke så å forstå at han sier å ha syndet med vilje, med den hensikt at Guds ord om synden i menneskene skulle bli stadfestet. Men at hans forferdelige fall likevel hadde ført til en slik stadfestelse.

Benådede bibeltolkere (som f. eks. dr. Philippi, Hengstenberg, Gesenius m. fl.) har imidlertid i denne forbindelse også minnet om at syndens utbrudd i oss kan ha sammenheng med at Gud med bestemt hensikt tillater fienden å friste oss. Og deres bemerkninger om dette lyder nogenlunde slik: Det er mennesket selv som synder, men Gud regjerer over hvordan synden skal få slippe til. Om Gud ikke holdt fordervelsen tilbake, så ville alle mennesker komme til å gjøre de grufulleste synder (konf. vår utlegning av kap. 1 v. 24-28). Mange ubotferdige, som elsker synden, bestreber seg likevel på å holde seg innenfor visse grenser, når det gjelder syndens utbrudd, fordi store syndeutbrudd får alvorlige følger. Men da er det helt i pakt med Guds rettferdighet og visdom, når han av og til løsner på det som holder dem tilbake, så den iboende synden riktig får slippe til - som straff over synderen som dermed også får se at han råder ikke engang over grensesettingen.

Men på den andre siden: Også de troende, som elsker Gud og hater synden, kan nok av andre årsaker trenge liknende tukt, for at de ikke skal glemme at all lyst og kraft til et hellig liv er Guds gave, Guds verk og Guds ære. Ellers kan hovmodet som vi bærer i oss, lett utvikle seg, så vi innbiller oss at vi er sterkere enn andre i hellighet og kraft, slik tilfellet var med Peter da han forsikret Jesus om at han skulle nok være mer trofast og sterk enn de andre. Når slikt er på gang trekker Gud sin nåde og kraft tilbake, og lar helgenen falle, for at han kan reise seg igjen i større ydmykhet og gudsfrykt. Så

kan han gi Gud æren for alt godt, og erkjenne at Gud har talt sant, når han sa at alle mennesker er syndere.

En har trodd det er noe slikt David har siktet til, når han sa: "Mot deg alene har jeg syndet, det som er ondt i dine øyne, har jeg gjort - for at du skal være rettferdig når du taler, være ren når du dømmes". Altså: Med mitt store fall er det bekreftet at du, Herre, dømmes rett om oss alle, når du taler om hvordan mennesket egentlig er. Det er spesielt god grunn til å oppfatte Paulus' henvisning til Davids tale slik, fordi denne oppfatningen av ordene stemmer best overens med det som følger like etter, i v. 5: "Men dersom vår urettferdighet fremhever Guds rettferdighet, hva skal vi da si? Er Gud kanskje urettferdig når han fører sin vrede over oss?" osv. En slik argumentasjon ville vel ikke oppstå, uten at apostelens ord i v. 4 hadde den mening vi nå har gjengitt.

En annen from og benådet fortolker (Robert Haldane) av vår tekst sier: "Det var Gud som lot David, en så fullkommen mann etter Guds hjerte, falle så dypt. Og det skjedde for at alle skulle se sannheten i hans ord, om at alle mennesker er syndere og har en ond og fordervet natur, og at i dette er det ingen forskjell på menneskene. Om alle de lysende helgener, som vi leser om i Bibelen, var blitt bevart plettfriske, så ville hele verden trodd at slike mennesker var unntak fra den beskrivelse Gud hadde gitt om menneskene i sitt ord. De ville alltid holdt menneskenes natur for å være bedre enn den er. Men Abraham, Jakob, David, Salomo og Peter m. fl. fikk vise hva som bor i menneskets natur, og dermed ble Guds beskrivelse av menneskene stadfestet".

Guds ord stadfestes alltid når Gud går i rette med menneskene, dvs. at slike eksempler som Davids fall beviser at menneskene er akkurat slik som Gud har sagt at de er. Ugudelige mennesker frykter ikke for å sette seg til dom over Guds ord. De bestrider hans sannferdighet, ved at de nekter for at menneskene er så onde som han sier i sitt ord. Men gjennom eksempler som nevnt blir Gud rettferdiggjort. Ja, må heller hvert menneske bli ansett for en løgner, enn at det stilles spørsmålsteget ved sannheten i Guds ord! Så er da også sannheten at hvert menneske av naturen virkelig er en løgner. Apostelen vil mao. si: Når altså et menneske motsier Guds ord, så hold klart for deg at han er en løgner.

At det er i denne mening apostelen har henvist til Davids ord, det ser vi, som tidligere sagt, ut fra det han tilføyer i v. 5, 6 og 7. Men denne meningen passer også svært godt inn i hele sammenhengen, og det hovedmål apostelen har på dette stedet, nemlig at jødene måtte bli sønderknust, og å undergrave deres egenrettferdighet, som gjorde at de ikke ville erkjenne at de var syndere. På dette området var de så forblindet, at når denne konfrontasjonen møtte dem, så var de mest innstilt på å ta opp spørsmålet om Gud var sannferdig, framfor om de var straffskyldige. Hvis de kunne stole på Guds pakt med dem, så måtte de også være selvskrevne arvinger til frelsen, mente de. At de hadde brutt pakt, tenkte de ikke på. Da er det altså apostelen svarer: Tvertimot er deres fall og straffen dere får, en bekreftelse på Guds sannferdighet - slik David bekjenner om sitt fall, at det var en stadfestelse på sannheten av Guds ord.

5: Men dersom vår urettferdighet fremhever Guds rettferdighet, hva skal vi da si? Er kanskje Gud urettferdig når han fører sin vrede over oss? - Jeg taler på menneskelig vis.

Apostelen vil si: Jeg har nå vist at jødernes vantro og fall så langt fra kunne gjøre Guds troverdighet til intet, men tvertimot tjente til å stadfeste den (v. 4). Likevel fortoner dette forholdet seg svært underlig og støtende for enkelte sinn. Det kunne også lett misforståes, så det fikk en svært skadelig mening, som om vår urettferdighet var både god og prisværdig, fordi den kunne bevirke at Guds sannhet og rettferdighet framstod i et mye klarere lys. Hvordan skal vi avklare dette? Det er dette spørsmålet Paulus nå tar opp. Apostelen sier: dersom vår urettferdighet fremhever Guds rettferdighet, hva skal vi da si? Er kanskje Gud urettferdig når han fører sin vrede over oss - for slikt, som tjener til at hans egenskaper herliggjøres? Jeg taler på menneskelig vis, dvs. jeg taler som et naturlig menneske som i sin blindhet og kjødelige sinn ikke forstår Guds sannhet bedre.

Kjødelige mennesker fordreide slik lære og antydninger som vi ser i v. 4, og det foregikk på to måter. Apostelen forkynner denne læren gjennom hele dette brevet. Han sier (v. 4) at Guds sannferdighet stadfestes gjennom jødernes fall, og (i kap. 5) at "der synden ble stor, ble nåden enda større"* osv. Da var det naturlig at de religiøse og stolte jødene i sin "nidkjærhet for Gud" (Rom 10: 2) og overbevisning om sin egen hellighet, kom i den største forbitrelse overfor en slik lære. Som om de ville si: Paulus lærer at jo mer vi synder, dess bedre er det. Han sier at vår urettferdighet bare fremhever Guds rettferdighet. Og dermed er det jo bare fint, for hva er bedre enn å forherlige Guds egenskaper? Hvordan skulle Gud kunne la sin vrede gå ut over slikt? Derfor bør vi jo drive med mye urettferdighet for å framheve Guds rettferdighet. For det er jo dette Paulus lærer!

[* sv: "varest synden överflödade, där överflödade nåden ännu mer"]

At apostelen virkelig er blitt møtt med den slags spott, det ser vi uttrykkelig i v. 8, og vi skal komme tilbake til det nedenfor. Dette var jo en total fordreining av det han hadde talt. Så vil det, på den andre siden, også finnes mennesker som heller vil ha en kjødelig frihet, enn denne loviske strengheten. Og disse kunne misoppfatte apostelen slik at de virkelig tenkte at det er da ikke så farlig med synden, når vår urettferdighet fremhever Guds rettferdighet. Da kan jo Gud vende alt til sin ære og til vårt beste, osv. For å imøtegå begge disse holdninger er det apostelen nå reiser spørsmålet: Er det slik det skal forstås, det jeg har sagt? Aksepterer jeg menneskers urettferdighet, når jeg sier at det bare kaster et ennå klarere lys over Guds rettferdighet? Hva er konklusjonen? Om vår urettferdighet bare stadfester Guds rettferdighet, er ikke Gud da urettferdig hvis han så hjemsøker oss med vrede? I neste vers avviser apostelen med avsky en slik tanke.